

w^ord nacht

Missie en visie

Literatuur is veel meer dan alleen mooi geschreven verhalen of gedichten, het biedt handvatten tot verdieping en tot een meervoudige manier van kijken. Literatuur kan tegenstellingen overwinnen, is een haast magische inspiratiebron en een tijdloze arena voor ontmoeting en ontdekking. Lezen, luisteren en schrijven bieden een tegenwicht aan de oppervlakkigheid en versnelling van de dominante beeldcultuur. Literatuur verdient onze bescherming en aandacht, niet als een conservatief artefact, maar als levend medium dat in allerlei denkbare genres en tradities tot ons spreekt. Literatuur voedt ons, omgekeerd moeten wij haar van nieuwe input blijven voorzien, de belangstelling voor Nederlandstalige literatuur in heden, verleden en toekomst levend houden.

Doelstellingen

- Het presenteren van een kwalitatief hoogwaardig, divers, actueel literair programma;
- Het stimuleren van de ontmoeting tussen diverse publieksgroepen, tussen mensen die verschillen in leeftijd, in gender, in kleur en in culturele, etnische en sociale achtergronden. Toegankelijkheid voor bezoekers met een beperking is een harde eis;
- Het publiek in contact brengen met cross-overs: initiatieven die op een innovatieve, nieuwe of onverwachte wijze verbindingen maken met taal en literatuur;
- Het debat aanjagen over de betekenis van Nederlandstalige literatuur in relatie tot een snel veranderende samenleving en het stimuleren van ideevorming en vrije opinievorming;
- Het tonen van de kracht en diversiteit van het Rotterdamse en landelijke literaire veld en beide met elkaar in contact brengen.

Doelgroepen

Woordnacht richt zich op een diverse publieksdoelgroep, maar ook op schrijvers en performers uit alle leeftijdsgroepen vanaf 16 jaar.

Strategie

1. Literatuur biedt verdieping door zijn inhoud en gelaagdheid. Programma's kunnen door originaliteit, haakse invalshoeken of opgeroepen associaties het publiek verleiden tot nieuwe perspectieven of inzichten. Diepgang kan ook in een debat of dialoog ontstaan waar contrasterende ideeën op tafel komen of waar sprekers elkaar juist in de nuancering vinden. Ook de jaarlijkse Blamanlezing richt zich op het stimuleren van het vrije denken: om afstand te nemen van de waan van de dag.

2. Om verschillende generaties en culturele groepen aan te spreken kiest Woordnacht voor een balans tussen jong aanstormend talent, gevestigde namen, spoken word makers, diverse taalkunstenaars en betreft onverwachte medemakers en performers zoals daklozen, vluchtelingen (2014, 2018), doven en slechthorenden (2019). Met multidisciplinaire programmering op meerdere locaties bevorderen we zowel de festival dynamiek als een vermenging van bezoekers.

3. Om literatuur blijvend te vernieuwen en levend te houden, ontwikkelt Woordnacht onder meer cross-overprogramming en zoekt naar experimenten en dwarse invalshoeken. Het programmeert performances waarin literatuur met muziek, theater, film en beeldende kunst gemixt wordt.

4. Woordnacht stimuleert ontmoetingen tussen bezoekers en professionals, maar ook tussen professionals onderling: in masterclasses, sectordebatten en terugkerende programma's zoals *Debutanten*.

5. Door het presenteren van lokale en landelijke vakgenoten in één festival wordt het Rotterdamse letterenimago nog verder versterkt.

Activiteiten

Festival

De hoofdactiviteit van Stichting Woordnacht is het organiseren van het Woordnacht festival rondom literatuur in al haar facetten en afkomstig uit alle Nederlandse taalgebieden. Jaarlijks biedt Woordnacht een podium aan een bijzonder breed scala lokale, landelijke en Vlaamse auteurs, genres en programma's in de vorm van interviews, lezingen, voordrachten, debat, spoken word, presentaties, theater- en muziekvoorstellingen, talkshows en boekbesprekingen.

Het festival speelt zich af op meerdere locaties tussen Rotterdam Centraal en het Witte de Withkwartier. Zo is het goed bereikbaar voor bezoekers van binnen en buiten de stad. Overdag worden ook activiteiten geprogrammeerd op plekken in het stadshart die wat verder van de hoofdroute afliggen, zoals in Boekhandel Donner. Bezoekers met dagkaart of passe-partout kunnen alle locaties bezoeken op één of meerdere dagen.

Blamanlezing

Festival Woordnacht opent met de Blamanlezing. Voor de Rotterdamse auteur Anna Blaman (1905-1960) was literair kunstenaarschap een manier om uiting te geven aan haar maatschappelijke betrokkenheid. Woordnacht wil met de lezing het literaire engagement stimuleren. Ieder jaar reflecteert een Nederlandse of Vlaamse schrijver op de positie en rol van literatuur in een tijd van snelle culturele, maatschappelijke en technologische veranderingen. Verschillende vooraanstaande auteurs spraken in de afgelopen jaren hun visie uit: Kristien Hemmerechts (2016), Adriaan van Dis (2018), Nelleke Noordervliet (2019), Eva Meijer (2020) en Anneke Brassinga (2022).

Jana Beranováprijs

Woordnacht stelde in 2019 de Jana Beranováprijs in: een literaire prijs vernoemd naar deze levende Rotterdamse dichtster (1932). De prijs eert haar literaire betekenis en principiële houding op cultureel en sociaal vlak en wordt aan een Nederlandstalige auteur toegekend voor wie artistieke vrijheid en integriteit voorop staan, aan iemand die niet hecht aan conventionele, modieuze of moreel gangbare waardering. Aan de prijs is een bedrag van 4.000 euro verbonden. Eerdere laureaten waren Peggy Verzett (2019) en Michael Tedja (2020), in 2022 is de prijs toegekend aan de Vlaamse schrijfster Annelies Verbeke. De prijs kreeg al snel een landelijke naam. Vanaf 2022 is hij losgekoppeld van het festival en organiseert Woordnacht de uitreiking jaarlijks in mei.

BVD

BvD (Beurs van Deelder) is een nieuw tweejaarlijks stipendium voor een auteur die zich in de geest van Jules Deelder (1944-2019) onderscheidt door lef en vitaliteit, stilistische kwaliteit en literaire eigenzinnigheid. Woordnacht stelde het stipendium in 2021 in samenwerking met de Erven Deelder. Aan de BvD zijn een schrijfofdracht en een toekenning van maximaal 10.000 euro verbonden. Met dit stipendium geeft Woordnacht de Rotterdamse literaire icoon Deelder een monument en stimuleert het schrijvers, dichters en performers om uit te blinken in spraakmakendheid en een markante stijl. De bekendmaking van de winnaar staat gepland voor het festival in het najaar 2022.

Frans Vogel Poëzieprijs

Vanaf 2022 wordt de tweejaarlijkse Frans Vogel Poëzieprijs uitgereikt. De prijs, geïnitieerd door de Frans Vogel Stichting, eert de Rotterdamse dichter (1945-2016), wiens poëzie het rauwe grotestadsleven uitademt en wil jonge dichters stimuleren die schrijven in de geest van Vogel. De uitreiking wordt georganiseerd door Woordnacht i.s.m. de Frans Vogel Stichting en vindt plaats in het festival. De Nederlandse of Vlaamse winnaar is niet ouder dan 33 jaar, en bezit een oeuvre hetzij door publicatie of in digitale vorm. Aan de prijs zijn 1.500 euro en een beeldje van Cor Kraat verbonden.

De Kronieken

Woordnacht start met een maandelijks literaire talkshow waarin gesprekshosts Hans Sibarani en Alek Dabrowski nieuwe boeken bespreken, culturele nieuwsfeiten belichten (zoals prijzen, polemieken, furore en literair schandaal) en lokale, landelijke en Vlaamse gasten ontvangen. Hans Sibarani was eerder gespreksleider van o.m. Club Ram Horna en Kill Your Darlings. Alek Dabrowski presenteerde De Boekenstroom op RTV Rijnmond. Mogelijk worden ook jonge publicisten met verbale talenten betrokken. De start van De Kronieken vindt plaats in december in de Doelen Studio in nauwe samenwerking met De Doelen. Daarmee krijgt het een extra bereik.

Historie en ontwikkeling

Festival Woordnacht had haar try-out in 2014 op initiatief en naar idee van Hans Sibarani, directeur van het festival. Die piloteditie omvatte maar liefst dertig locaties waar honderd auteurs één avond en nacht lang deelnamen aan performances, lezingen, talkshows, estafettes, voorstellingen en exposities. Verschillende gevestigde en jonge instellingen, van Poetry International en het GoetheInstitut tot het HipHopHuis en Frontaal werkten mee. Na deze bruisende happening met ruim 400 bezoekers werd een jaar later Stichting Woordnacht opgericht om het festival een blijvend karakter te geven.

De tweede Woordnacht vindt in 2016 plaats op vijftien podia. Zestig auteurs nemen deel in alle literaire genres: poëzie, proza, essayistiek, spoken word, teksttoneel en tevens cross-overs met theater, muziek, film en beeldende kunst. Engagement wordt na de aanslag op Charlie Hebdo een speerpunt. Woordnacht stelt dat Nederlandse auteurs zich anders dan in buurlanden te weinig uitspreken over kwesties die de samenleving raken. Het festival programmeert goedbezochte debatten en lanceert de Blamanlezing.

Vanaf 2018 wordt naast de vrije programmaonderdelen gekozen voor een overkoepelend thema en breidt Woordnacht uit naar tweedaags evenement. In 2018 is het thema *Postkoloniale literatuur*. Indische en Caribische auteurs onderzochten kritisch de (de)kolonisatie en de rol van auteurs in een veranderende samenleving. Schrijvers en dichters namen onbekende rollen van moderator, mentor, curator of recensent aan. Het festival verstrekt opdrachten aan auteurs, theatermakers, componisten en illustrators.

In 2019 wordt de productionele aanpak gestroomlijnd. Van horecapodia - vaak slecht geoutilleerd - wordt afgezien. Met het thema *Stilte* betreft Woordnacht doven en slechthorenden in de programmering, werkt met tolken, een dove moderator leidt de opening en internationale dove spoken wordmakers strijden met lokale makers in een unieke silent poetry slam. Met de Jana Beranováprijs installeert Woordnacht een nieuwe literatuurprijs. Het festival sluit af met een hommage aan Jules Deelder, een verfilming van zijn epische gedicht *Portret van Olivia de Havilland* door Deelder en 25 vakgenoten.

In 2020 is het thema *De terugkeer van de wolf*. Door covid-19 verschuift de editie naar 2021. Noodgedwongen kiest Woordnacht voor (live)streaming van programma's in Arminius, Boekhandel Donner en Chabot Museum. Deze online programmering heeft overigens ook positieve effecten, het vergroot de uitstraling, meer publieksbereik met virtuele nieuwe bezoekers uit alle delen van het land, biedt andere artistieke mogelijkheden en documentaire meerwaarde.

Woordnacht kiest in 2022 voor een hybride formule met fysieke - en onlinebezoekers. Het festival speelt zich af van vrijdagavond 28 tot en met zondag 30 oktober 2022. Met het festivalthema is *Blauw* staat de verwoording van kleur centraal en de symboliek van blauw in verschillende betekenissen. Daarnaast blijft er ruimte voor vrije onderdelen. Locaties zijn Het Nieuwe Instituut, Boekhandel Donner, Chabot Museum en Heilige Boontjes, Dig It Up!, De Schouw en de metro in de omgeving van het Eendrachtsplein.

Ontwikkeling publieksbereik

Woordnacht heeft zich veel eerder kwalitatief dan kwantitatief ontwikkeld, van een storm aan optredens én verstrooiende literaire activiteiten in bars en boekhandels in de eerste jaren tot een ijzersterk en afgewogen jaarlijks programma. Het festival trok in de afgelopen jaren ongeveer 750 bezoekers. Online keken in 2021 ruim 2500 bezoekers. Het publiek bestaat uit betalende bezoekers (dagkaarten of passe-partouts), genodigden en niet-betalende bezoekers. Genodigden zijn onder andere publicisten, beleidsmakers, collega-instellingen, partners en fondsen. De derde categorie bestaat uit personen die vrij toegankelijke onderdelen bezochten of als reguliere bezoekers vrij toegang hadden.

Samenwerking

In de afgelopen jaren werkte Woordnacht samen met vijftig instellingen en organisaties. Deze samenwerking met culturele partners en podia heeft een facilitair, artistiek en/of promotioneel karakter. Vaste partners zoals Arminius, Theater Rotterdam en Boekhandel Donner boden in de afgelopen jaren zaal- en facilitaire sponsoring.

Inhoudelijk werkt Woordnacht samen met culturele instellingen, uitgevers, leesclubs, festivals, podia en met de Vlaamse letteren om literatuur in het Nederlandse taalgebied te bevorderen. Woordnacht bood bijvoorbeeld podia aan Poetry Circle 010, Het Nieuwe Dicht, Frontaal, Hekelvers en organiseerde jonge podia met andere instellingen.

Ontwikkeldoelen

Versterking financiële basis en organisatiestructuur

In 2019 werd al een professionaliseringsslag gemaakt. Het aantal podia en programma's werd onder meer terugschroefd. Deze kwantitatieve reductie kwam de kwaliteit en overzichtelijkheid sterk ten goede en werd als zodanig door het publiek gewaardeerd. Ook de productionele slagvaardigheid werd merkbaar verbeterd, inclusief vrijwilligers op basis van tijdige werving en selectie. Het festival beschikt vanaf 2019 over vaste kantooruimte, gunstig voor de organisatie en de overlegstructuur en trok in datzelfde jaar een zakelijk leider aan, waarmee de directeur van taken werd ontlast. Deze zakelijke functie krijgt verder gewicht nu een visie wordt geformuleerd over een permanente en gestructureerde bedrijfsmatige, minder eenzijdige en meer gespreide financiële versterking en vergroting van eigen inkomsten.

Verbreding van doelgroepen en groter bereik, inclusiviteit en diversiteit als speerpunten

Voor 2022 zet Woordnacht in op een consolidatie van het aantal fysieke bezoekers. Intussen wil de organisatie werken aan een beter bereik van jongeren en grotere diversiteit in zowel programmering als publiek. Woordnacht deed al veel op dit gebied, werkte met daklozen en vluchtelingen, doven en slechthorenden, maar trok bijvoorbeeld ook lager opgeleide bezoekers met programma's over Rotterdam-Zuid. Woordnacht onderzoekt hoe het zichtbaar en aantrekkelijk kan blijven voor jonge makers, schrijvers en performers. Dus ook voor non-conformistische groepen. Deze wens betreft uiteraard niet alleen het publiek, ook wordt inclusiviteit ingebed binnen de organisatie. Kijkend naar de marketing is deze doordacht en degelijk maar kan met social media sterker worden ingezet op specifieke groepen.

Artistieke ontwikkeling

Voor deze doelen wordt mede ingezet op coaching. Woordnacht streeft ook artistieke verbreding na om meer bezoekers bij literatuur te betrekken en deze te laten ontdekken. Bijvoorbeeld door meer laagdrempelige auteurs en taalmakers te programmeren. Zij banen de weg voor een achterban die met literatuur in het algemeen vaak weinig bekend is. Woordnacht wil tevens verbreding scheppen door het festival in te bedden tijdens literaturodagen met meer partijen uit de letterensector van binnen en buiten de stad. Woordnacht denkt zo ook zijn financiële basis te kunnen versterken door fondsen en sponsors te werven die in een brede opzet van literatuur in Rotterdam geïnteresseerd zijn. Daarnaast wordt een specifiek jongerentraject ontwikkeld waarin nieuwe talenten, bekende performers en coaches worden betrokken, evenals een Nederlands-Vlaamse spoken wordarena in samenwerking met Theater Rotterdam en Vlaamse partners.